

Hälsofrämjande insatser för Sörmlands barn under pandemin

Årsrapport
Barnhälsovården 2020

Jennie Nimborg och Charlotte Nylander
Barnhälsovårdens utvecklingsenhet

BHV-PROGRAMMET – en översikt

Uppmärksamma vid varje besök behov av riktade insatser som ytterligare besök, hembesök och annan insats.

1-3v	4v	6-8v	3m-5m	6m	8m	10m	12m	18m	2,5-3 år*	4 år	5 år
Hem BVC	BVC	BVC	BVC	BVC	Hem	BVC	BVC	BVC	BVC	BVC	BVC
S 2-3 besök	L+S team	S 2 besök	S 3 besök	L+S team	S	S	L+S team	S	S L+S Team	S	S
VID VARJE KONTAKT: Barn/familjesituation Tillväxt Hälsosamtal Åtgärd											
	Läk.us. Utv.bed	Utv.bed EPDS		Läk.us. Utv.bed		Utv.bed	Läk.us. Utv.bed	Utv.bed	Läk.us. BMI Utv.bed Språk	Utv.bed BMI Syn Hörsel	BMI Epikris
			Vacc 3m+5m				Vacc	Vacc			Vacc

* Antal besök och när under 2,5-3 år anpassas efter metod för språkscreening och lokala metoder. Utvecklingsarbete pågår.

BARNHÄLSOVÄRDENS NATIONELLA PROGRAM – EN ÖVERSIKT

Universellt För alla	Riktat För alla vid behov	
I	II	III
Hälsoövervakning - att följa barns hälsa, utveckling och livsvillkor: <ul style="list-style-type: none"> Tillväxt Allmän somatisk undersökning Psykomotorisk utvecklingsbedömning Språk/kontakt/kommunikation Beteendebedömning Samspel mellan barn o föräldrar Relation med andra barn och vuxna Psykiska och sociala familjeförhållanden 	Samtal, vägledning och insatser efter behov <p>Uppföljning och insatser för barnet, som bestäms av kunskap som finns eller framkommer vid den universella hälsoövervakningen (barnets bakgrund, tidigare och nuvarande hälsotillstånd, livsvillkor m.m.).</p> <p>Fördjupad kartläggning av skydds- och riskfaktorer.</p> <p>Beakta särskilt</p> <ul style="list-style-type: none"> Föräldraoro Emotionella och psykologiska problem Barn med misstänkt eller faktisk avvikelse avseende hälsa, utveckling, beteende och samspel Barn med ökad risk för ohälsa Barn från andra länder <p>Vidare kartläggning och bedömning av barnets utveckling, fysiska och psykiska hälsa och sociala situation</p>	Ytterligare samtal, vägledning och insatser i samverkan med andra vårdgivare, socialtjänst <p>Insatser baseras på individuella bedömningar av barnets/familjens behov.</p> <p>Upprepade hembesök</p> <p>Täta kontakter på BVC</p> <p>Remiss till annan vårdgivare</p> <p>Nära samverkan med andra t.ex.</p> <ul style="list-style-type: none"> Barnsjukvården Övriga vårdgivare ex. barn/vuxenpsykiatri, habiliteringen Spädbarnöverksamhet Socialtjänsten Migrationsverksamheter <p>Kontakt/anmälan till socialtjänsten</p> <p>Anmälan till Läke medelsverket vid biverkan</p>
Hälsofrämjande arbete (levnadsvanor och miljö): <ul style="list-style-type: none"> Spädbarnsvård Amning, tillvänjning till annan kost Kost Tandhälsa Fysisk aktivitet Lek och Kultur Barnsäkerhet Förebygga skakvåld (abusiva head trauma) Förebygga SIDS (plötslig spädbarnsdöd) Tobak Akoho/ droger Våld i nära relationer 	Hälsofrämjande arbete (samspel och relationer) <ul style="list-style-type: none"> Främja lyhört föräldraskap Främja barnets utveckling, kompetens och delaktighet 	Hälsosamtal - motivera till förändrade levnadsvanor i familjen (tobak, alkohol, kost, fysisk aktivitet)
Stöd i föräldraskapet (individuell/grupp): <ul style="list-style-type: none"> Hembesök Individuella samtal Föräldragrupp Teamarbete/Nätverk 	Utökat föräldrastöd individuellt eller i grupp, inklusive hembesök (sjuksköterska, läkare, psykolog, konsulter)	Stödsamtal vid nedstämdhet/depression postpartum
Barnets/vårdnadshavarnas psykiska hälsobehov <ul style="list-style-type: none"> Följa och uppmärksamma barnets psykiska hälsa Följa och uppmärksamma föräldrars/partners psykiska hälsa 	Barnets/vårdnadshavarnas psykiska hälsobehov <ul style="list-style-type: none"> Följa och uppmärksamma barnets psykiska hälsa Följa och uppmärksamma föräldrars/partners psykiska hälsa 	Tvärprofessionell konsultation/samverkan kring barn och familj med ökade behov. T.ex. med <ul style="list-style-type: none"> Psykolog för barnhälsovården Mödrhälsovård och elevhälsa Socialtjänst Sjuk- och tandvård Öppen förskola Barnomsorg
Ge information och förmedla kunskap om lokala barn- och föräldrarverksamheter <ul style="list-style-type: none"> Mödrhälsovård och elevhälsa Sjuk- och tandvård Öppen förskola Barnomsorg 		

REGION
SÖRMLAND

Barnhälsovård under pandemin

- Barn har haft tillgång till barnhälsovård
- Föräldragrupper har inte genomförts i perioder
- Färre hembesök
- Ökat behov av föräldraskapsstödjande insatser
- Ökning av övervikt och fetma

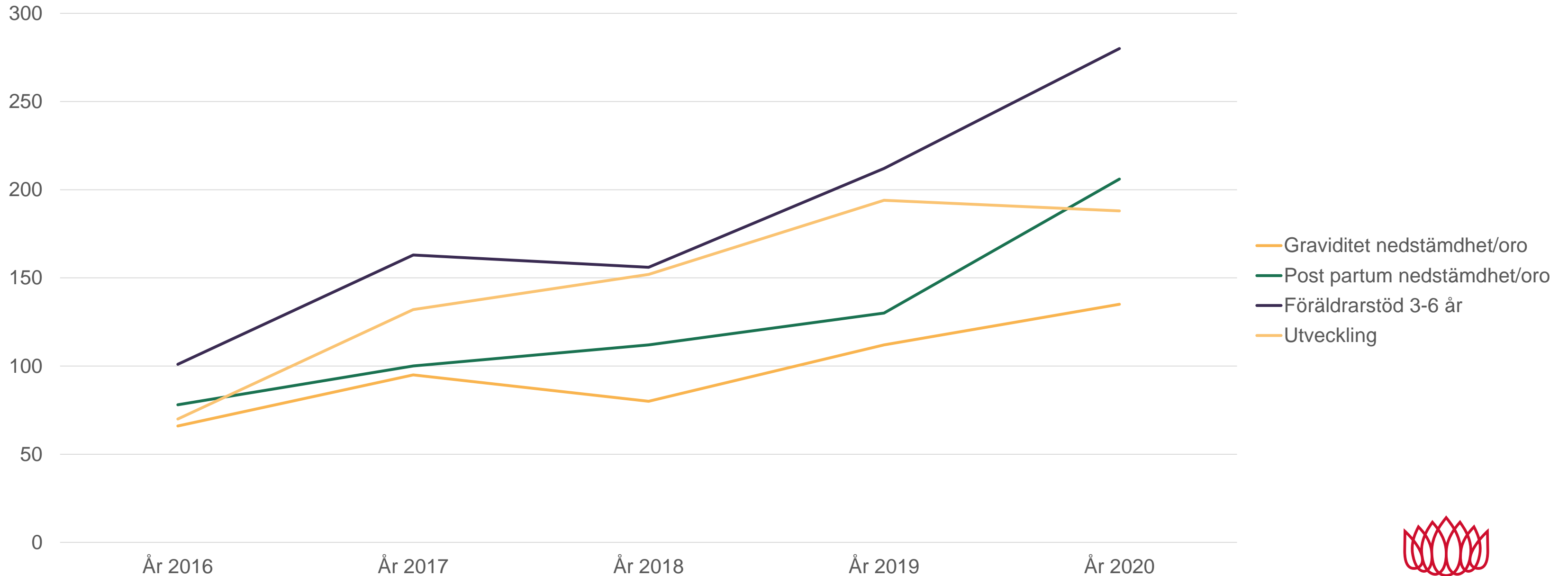
[Barnvaccinationsprogrammets hållbarhet under den tidiga covid-19-pandemin i Sverige — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

Årsrapport

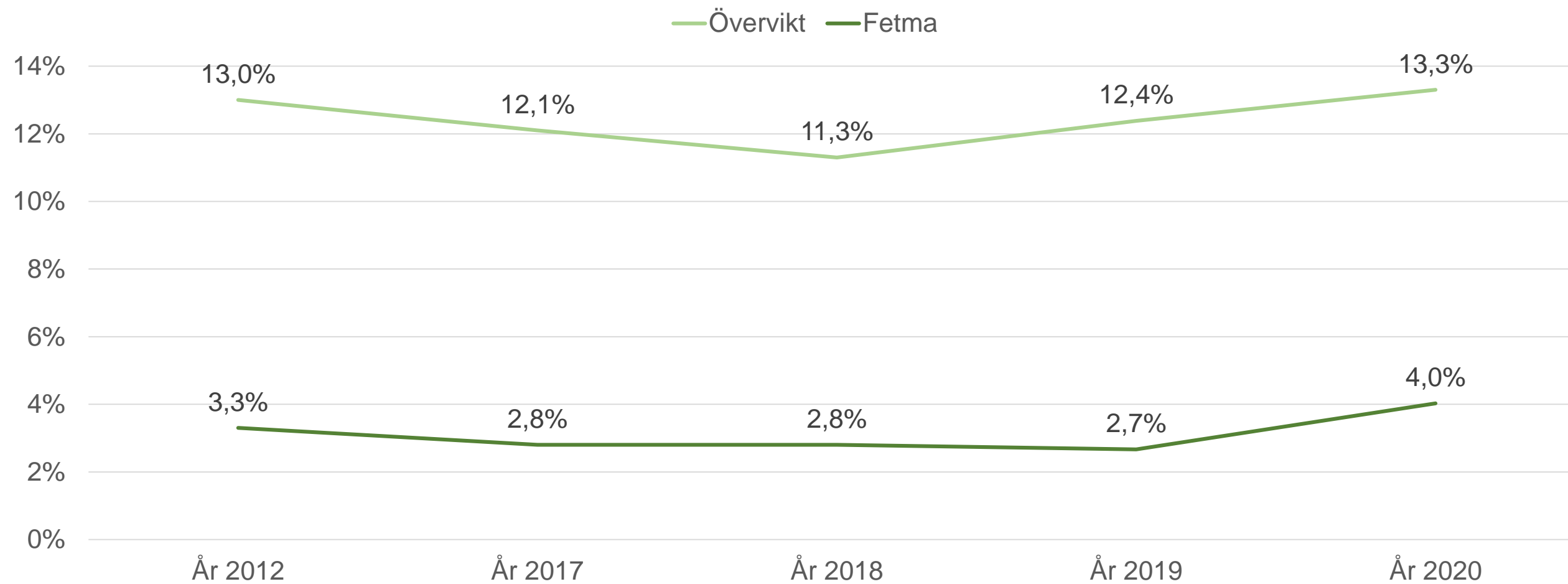
Barnhälsovården 2020

Remisser FBHV-psykologer

Övervikt/fetma bland 4-åringar

Barn och ungdomar drabbas hårt av restriktioner – dags att se och agera

Barn och ungdomar drabbas hårt av restriktionerna under pandemin. Flertalet rapporter visar att distansundervisning, inställda fritidsaktiviteter och sämre tillgång till sociala kontakter har stor påverkan på ungas fysiska och psykiska hälsa. Barn och ungdomar i utsatthet drabbas hårdast. Det är dags för oss att uppmärksamma problematiken och agera.

Barn och ungdomar drabbas vanligen inte av svår covid-19, men väl av psykosociala konsekvenser av pandemin. Precis som små barn behöver anknytning till omsorgspersoner förutsätter ungdomar social interaktion för utveckling och välmående. Under pandemin har den sociala arenan reducerats avsevärt. Familjers nätverk har begränsats och samhällets stödjande och förebyggande insatser har minskat. Detta får konsekvenser. Dessutom medför stängda idrottsanläggningar och inställda fritidsaktiviteter försämrade möjligheter till både sociala kontakter och fysisk aktivitet. Olika verksamheter rapporterar också en ökad förekomst av övervikt och fetma bland unga.

Stora konsekvenser för barn i redan utsatta situationer

Forskning från Uppsala universitet visar att barn och ungdomars vardag påverkas av begränsningar kring aktivitet och social samvaro. Gymnasieungdomar påverkas tydligast. Rapporten visar att unga oroar sig för egen och andras sjukdom och död (1). Dessutom visar Ungdomsbarometern att ungdomar oroar sig mer för framtiden och färre ser möjlighet att påverka den. Allt fler känner sig också stressade (2). BRIS rapporterar fler samtal om ångest, nedstämdhet, familjekon-

flikter samt fysiskt och psykiskt våld. De belyser stora konsekvenser för barn som redan innan pandemin befann sig i en utsatt situation (3). Rädsla beskriver en liknande bild kring barn i utsatthet och att det är för dessa barn stängda skolor och inställda fritidsaktiviteter får störst konsekvens, både på kort och lång sikt (4).

Socialstyrelsen belyser att antal orosanmälningar ökat under pandemin. Det handlar dels om våld, brott eller droganvändande som en konsekvens av stängda gymnasieskolor eller inställda aktiviteter. Vissa kommuner rapporterar också att anmälningarna som rör vårdnadshavares missbruk och psykiska ohälsa ökat. Dessutom noteras en ny typ av anmälningar om oroväckande skolfrånvaro relaterat till pandemin (5).

Följderna av pandemins restriktioner måste lyftas fram

Trots att Sverige i stor utsträckning lyckats bibehålla tillgång till barnhälsovård och elevhälsa samt valt att ha grundskolor öppna i stor utsträckning ses alltså omfattande konsekvenser av pandemins restriktioner. Distansundervisning har för framförallt äldre elever pågått under lång tid. Med distansundervisning försvåras möjligheter till både socialt och

pedagogiskt stöd.

Det är hög tid att uppmärksamma konsekvenserna av pandemins restriktioner och att vidta åtgärder. Barn och ungdomar har rätt till bästa möjliga hälsa och rätt till delaktighet. Forskning från Uppsala universitet, BRIS och Rädsla Barnens rapport manar till att kommunicera med och lyssna på barn och ungdomar (1; 3; 4). De rekommenderar även att stärka hälsovård, elevhälsa och andra stödfunktioner i skolan samt att säkerställa alla relevanta värdekedjor för unga. Unga behöver också tillgång till fritidsaktiviteter. Särskild fokus bör generellt läggas på barn och unga i utsatthet då de drabbas hårdast av pandemins restriktioner. Ungdomsbarometern belyser att ungas framtidstro - en av de viktigaste skyddsfaktorerna för ungas hälsa - blivit sämre (2). Vi måste nu gemensamt stärka skyddsfaktorer för barn och ungas hälsa och tillgodose alla ungas rättigheter. Det är dags att agera!

Referenser

1. Sarkadi A, et al. *Barn och ungas röster om corona. En undersökning med barn och unga 4-18 år om coronapandemin våren 2020. Uppsala: Länsförsäkringar, Uppsala universitet, 2020.*

2. *Ungdomsbarometern. Generation Z 2021. Stockholm, 2021.*
3. BRIS. *Bris rapport 2021:1. Årsrapport 2020. Första året med pandemin. Om barns mående och utsatthet. Stockholm, 2021.*
4. *Barnen, Rädsla. 1 år med pandemi – konsekvenser för barn och framtida risker. Stockholm, 2021.*
5. Socialstyrelsen. *Effekter av covid-19 på anmälningar gällande barn till socialtjänsten. Stockholm, 2021.*

Charlotte Nylander, med dr, specialist i barn- och ungdomsmedicin, barnhälsovårdsöverläkare Region Sörmland E-mail: charlotte.nylander@regionsormland.se Svensk förening för ungdomsmedicin

Anna Enström, specialist i barn- och ungdomsmedicin, skolöverläkare Karlstad kommun E-mail: anna.enstrom@karlstad.se Svensk förening för ungdomsmedicin

Foto: iStock

Insatser

- Våga fråga!
- Mer riktade besök
- Längre tid till besöken
- Fokusera på det familjerna mår bra av
- Utomhusbingo
- Digitala föräldragrupper
- Digitala träffar med BHV-ssk
- Samverkat i närvårdsstrukturen

Våga fråga!

Vår önskelista

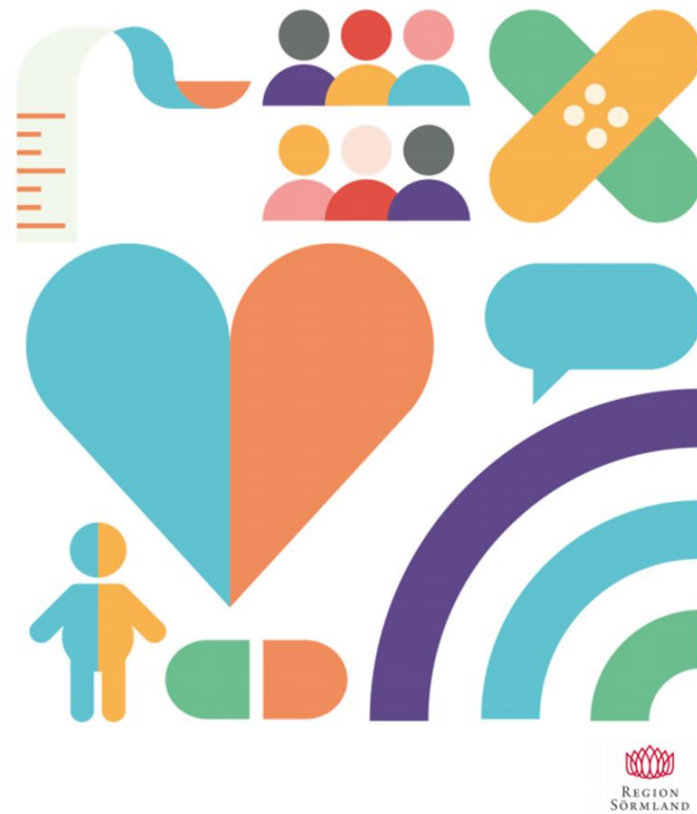
- Saknar andra viktiga aktörer
- Uppmärksamma barnen i alla verksamheter
- Kreativa lösningar, tillsammans
- Förmedla framtidstro

Tack!

Årsrapport
Barnhälsovården 2020

Jennie.Nimborg@regionsormland.se
Charlotte.Nylander@regionsormland.se